

Interviewee: Nguyá Thi Nha
Interviewer: Pham Diem Huong
Location: Saigon Radio, Houston, Texas
Date: 2011-03-06
Identifier: wrc02841

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

Thưa chị Nguyễn Thị Nhã, hôm nay thì Diễm Hương xin được đại diện cho các anh chị trong hội bảo tồn lịch sử văn hóa người Mỹ gốc Việt xin được phỏng vấn chị, thứ nhất là qua phần tiểu sử cá nhân chị từ ấu thơ cho đến bây giờ, và cũng như là liên quan đến gia đình chị, kể tới là văn hóa truyền thống được giữ gìn như thế nào từ thời ở Việt Nam, cho tới ngày ra ngoài này, rồi qua tới phần thứ nhì là phần liên quan đến chiến tranh Việt Nam, thì chiến tranh Việt Nam đã ảnh hưởng đến chị và gia đình như thế nào, và trong những cái mốc lịch sử từ năm 54 cho tới năm 63 cho tới năm 68 cho tới năm 75 lúc đó chị như thế nào, chị ở đâu và làm gì, biến cố 30/4/75 chị làm gì ở đâu, bằng cách nào chị định cư tại Hoa Kỳ, kể tới là thời gian chị định cư tại Hoa Kỳ, trước hết xin chị cho biết tên, ngày sinh nơi sinh

01:35:@: Tôi tên là Nguyễn Thị Nhã, sinh 27/2 năm 1953 tại Hà Nội.

!: Dạ thưa chị ngay tại Hà Nội ạ ?

01:45:@: Dạ khai sinh ngay tại Hà Nội, phố Nguyễn Chế Nghĩa Hà Nội trên khai sinh bản chính

!: Thưa chị vậy chị có một kỷ niệm nào

<video 3>

00:00:@: Tôi tên là Nguyễn Thị Nhã, sinh ngày 27/2/1953 tại Hà Nội,

!: Cho tới giờ phút này thì chị có nhớ một chút xíu gì về tuổi thơ tại Hà Nội không?

00:21:@: Thưa tôi biết rằng tôi sinh hai tuổi thì gia đình di cư vào nam rồi, tôi không có kỷ niệm nào, nhưng theo lời kể của chị lớn nhất của tôi thì gia đình chúng tôi sau khi tiếp quản Hà Nội thì ông bà cụ về sống ở Hải Phòng cho đến ngày tiếp quản Hải Phòng, thì đêm ra phi trường Cát Bi thì có thuê một cái xe

xích lô, bà cụ tôi, tôi tất cả là 4 chị em , thì ba em nhỏ với bà cụ ngồi trên xích lô, ông cụ tôi dẫn bà chị cả chạy bộ gia đình chúng tôi là một trong những gia đình lên chuyến bay cuối cùng tại phi trường cat bi vào đêm đó để đi vào Nam, đêm đó là ngày 25/4/1955

!: thưa xin chị cho biết nghề nghiệp của ông thân sinh của chị.

01:28:@: Thưa ông cụ tôi khi còn ở miền bắc thì ông cụ làm những công việc lao động, sau đó khi vào Nam thì ông cụ tôi làm việc trong Phủ tổng thống, dưới cả hai tổng thống Ngô Đình Diệm và Nguyễn Văn Thiệu, ông cụ lái xe cho bà Ngô Đình Nhu và các con của bà Ngô Đình Nhu, sau đó lái cho bà Nguyễn Văn Thiệu, cho tới ngày ông bà Thiệu rời Việt Nam.

!: Xin cho biết gia đình có mấy anh chị em ?

02:03:@: Thưa tôi có 11 anh chị em cả tôi là 12.

!: Bao nhiêu trai bao nhiêu gái?

02:12:@: 6 trai 6 gái trong gia đình. tôi là người thứ 3,

!: có những kỷ niệm nào đặc biệt chỉ có chị mới có với các anh, các chị của chị không ?

02:30:@: Nói là kỷ niệm thì rất nhiều tại vì chị em chúng tôi rất là thân thiết với nhau, kỷ niệm trước khi mất nước, trước khi các chị lên đường đi du học. Cũng có rất nhiều, kỷ niệm trong mấy năm mậu thân mà chị em chạy loạn rồi kỷ niệm của chúng tôi sau khi mà bị công an tới tận nhà bắt để ép đưa đi nghĩa vụ. Rồi những kỷ niệm lo cho các em tôi để vượt biển như thế nào, chúng tôi có rất nhiều kỷ niệm mà thân thương với nhau.

!: Có người nào trong số anh em mà chị thương và quyến luyến nhất không ?

03:20:@: Nói thế thì tại vì chúng tôi rất là thân nhau nhưng mà có thể nói là với có lẽ là năm 79 em trai thứ 3 tôi là Hưng đang học kiến trúc năm thứ 2, theo nguyên tắc thì hưng sẽ được miễn dịch, như là mình dùng cái chữ miễn dịch á, phường khóm nó thiếu người, ban đêm nó xông vào nhà tôi nó bắt em tôi đi trong đêm nó đưa lên bình long, chơ thành an lộc mùa hè đỏ lửa năm 72 đó nó nhốt từ 8/8 đến 2/9 thời gian đó muốn ra khỏi chỗ mình ở mình phải có giấy phép. Mình không được đi ra khỏi thành phố, không được đi xa nhà, nghĩa là mình hoàn toàn bị kiểm soát, với sự giúp đỡ của một người hàng xóm ông ta trốn cải tạo thì ông ta cùng với tôi hai người xuống chơ thành bình long, đi vào tìm trong tận vùng rất xa xôi. Tìm được em tôi trong đó, nó áp tải em tôi cùng những người bị bắt định đưa sang Cambodia thì may mắn trong lúc hỗn loạn người ta đến người ta khóc lóc vì con cái bị bắt bị đưa đi trái nguyện vọng thì em tôi nó thoát ra được. Tôi đích thân chở em tôi lên trốn ở nhà một người bạn, nhà người bạn đó là cụ của chị bạn tôi giúp cho em tôi ẩn náu trong thời gian hơn một tháng. Sau đó nó tìm được đường đến thái lan, đó là đường nguy hiểm nhất mà tôi giúp em tôi giải cứu, những kỷ niệm trước thì thường là những kỷ niệm đẹp với các chị và các em của tôi.

!: Chị có thể kể một kỷ niệm đẹp nào mà chị nhớ,

@: kỷ niệm đẹp thì những cái may mắn trong gia đình ví dụ như chị tôi sau thời gian học trung học được

học bổng của chính phủ Pháp, đi sang Pháp, một chị được học bổng của Liên hợp Quốc đi du học ở bên Ấn độ học về Population thì những cái đó khi trở về chị tôi cũng mua cho tôi quà rất là dễ thương như là những cái thắt lưng hay là những cái boot hay là vài cái áo đẹp chúng tôi rất là thương nhau mà mỗi khi chị chúng tôi về chơi tại vì tôi là người em gái thứ ba, gần hai chị tôi nhất, tôi là người ở lại mà không được có cơ hội như các chị tôi thành ra các chị tôi rất là thương. bao giờ các chị cũng mua rất nhiều quà cho tôi, rất là nhiều kỷ niệm.

!: Cám ơn chị, thế thì về thân phụ chị có gần với ông cụ không ?

06:50:@: Thưa có, ông cụ đi làm nhưng mà chúng tôi rất gần với bố mẹ chúng tôi, ông cụ rất săn sóc các con. Hễ mà muốn gì cũng hỏi cụ, có gì chỉ được cụ chỉ, hoặc cái gì làm được thì làm tôi nhớ ông cụ có dạy tôi luyện thi đề thấ ông cụ dạy tôi làm toán mỗi lần ai đi thi ông cụ tôi là người đưa chúng tôi đi thi, mẹ tôi dậy nấu thức ăn sáng, cho uống sữa, rất là đặc biệt vì cả năm mới được uống sữa một lần. Khi chúng tôi lớn lên nhiều khi chúng tôi muốn làm bánh làm trái, ông cụ tôi khéo tay ông cụ có thể mua những đồ dùng từ những hàng gia chai, có một lần cụ có thể ráp cho chúng tôi một cái máy đánh trứng, rồi cụ có thể sửa một cái bếp ga trước 75 là bếp ga mà sau 75 chuyển thành lò điện để chúng tôi nướng bánh, những cái khéo tay của ông cụ. là chúng tôi có phần nào được thừa hưởng, nên chúng tôi gần ông cụ tôi lắm.

!: Thân mẫu của chị mặc dù có hai chị gái cũng khá gần gũi, nhưng với thân mẫu chị có kỷ niệm nào đặc biệt với bà cụ không ?

08:38:@: Thưa có, bà cụ rất mộ đạo, bà đi chùa, thành ra mỗi khi sau 75 đó, cụ hướng về con cái về phần tinh thần rất nhiều, thành ra mỗi ngày rằm tháng giêng, phật đàn hay vu lan, chúng tôi luôn đi với cụ.

!: Chị có những gì tuổi nhỏ với mẹ ?

09:08:@: Về tuổi nhỏ với mẹ thì nhiều lắm, chúng tôi đi học thì bao giờ cũng được bố tôi đưa đi đón về, nhưng mà chỉ có một lần mẹ tôi đến đón và đó là lần mà tôi rất là sung sướng, đó là cái lần mà mưa quá to, bà cụ phải đi taxi, bà cụ và vài người hàng xóm học chung một trường, thành ra cụ đến cụ đón chúng tôi đó là lần mà chúng tôi sung sướng vô cùng, sau này sau năm 75 thì cũng đi thăm suốt 1 năm.

!: Là một người con gái trong gia đình, thì chị cũng theo mẹ chị có phải là người đầu bếp không ?

10:11:@: Đầu bếp thưa chị, tôi cố gắng vì dưới tôi còn ba cô em gái nữa, thành ra tôi cố gắng như vậy,

!: Chị có thấy thích thú khi làm bếp cùng bà cụ không ?

10:25:@: Tôi thích lắm chứ.

!: chị có học được món ăn nào từ mẹ chị không ?

10:29:@: Mẹ đa số tôi học từ mẹ tôi nhất là tía hoa, làm mứt hay là trong bếp, tôi học của mẹ tôi, tôi cũng không biết mẹ tôi học từ đâu, cho đến khi lớn lên tôi mới biết, tại sao mà mẹ có khả năng đó mà mình không hỏi khi mẹ còn trẻ.

!: Thưa chị chị có giữ hình ảnh của gia đình cũng như kỷ vật gia đình không?

11:08:@:tôi không giữ nhưng mà các em và chị tôi thì giữ, tôi còn ít thôi hình ảnh tôi có cầm một ít, nhưng mà đại đa số hình ảnh, tại chị tôi ở với lại bà cụ tôi thành ra hình ảnh còn rất nhiều,

!: Thưa chị, sau khi di cư vào nam năm 1954 thì gia đình chị ở đâu.

11:35:@: Chúng tôi ở Trần Văn Thạnh Tân Định, chúng tôi ở Phú Nhuận trong cư xá Nguyễn Mạnh Trinh, tôi ở Lê Thánh Tôn, khu vực chợ bến thành rồi dọn ra đường Tân Bình, Phú Nhuận, chỗ ở cuối cùng trước khi đi Mỹ là tôi ở đường Bạch Đằng gia đình.

!: Khi chị học tiểu học thì chị học trường nào ?

12:11:@: Tôi học trường Trần Quý Cáp

!: Sau đó là trung học ?

12:19:@: Tôi học Trưng Vương.

!: Từ Đệ thất đến đệ nhất ?

12:23:@: Vâng tới đệ nhất

!: chị học trường đại học nào ?

12:26:@: Tôi học Nhân Văn đại học Văn Khoa cho tới khi mất nước.

!: Chị đã có cơ hội đi dạy chưa ?

12:34:@: Không, sau 75 họ gom sinh viên lại, lập nhóm gọi là ngoại văn bổ túc tức là môn không phải tiếng Việt, họ kiểm soát chúng tôi, học buộc tôi đi dạy học ở thuận hải, nhưng mà tôi từ chối, nên tôi không làm việc sau 75.

!: Trong thời gian học tiểu học chị có người bạn thân nào không ?

13:12:@: Thưa có, tôi có vài người bạn thân

!: Vẫn còn liên lạc đến bây giờ ?

13:18:@: Bạn trong lớp thưa chị bây giờ không, tôi mất liên lạc với bạn trong lớp tiểu học. nhưng mà bạn mà thân mà ngoài

!: Chị có thể nói về người bạn thân đó

13:36:@: Người bạn thân đó của tôi đó thì đúng ra là chị họ của tôi, thua tôi một tuổi, chị ý ở bên pháp. Chị muốn biết về thời thơ ấu ?

!: Dạ những người bạn bên cạnh anh chị của chị cũng có những người bạn, như chị hiểu đây là một phần phỏng vấn của cả cuộc đời, bên cạnh cha mẹ còn có bạn bè nữa, nó ảnh hưởng đến cuộc đời chị như thế nào.

14:09:@: vâng, thì chị họ tôi thua tôi một tuổi, chúng tôi rất thân nhau, khoảng 3-4 tuổi, tôi không biết tại sao tôi thân chị ấy như thế và tại sao chị ấy thân với tôi như thế. Chị ấy là con gái một, tôi cùng tuổi nên chúng tôi rất thân, tôi nhớ cuối tuần thì bác tôi lại xuống đón tôi lên nhà chị, hoặc bác tôi cho chúng tôi xuống thăm bà tôi còn tôi ở lại với chị, chúng tôi đi xi nê với nhau, rồi có những phim đi coi với nhau, lớn lên một chút thì chúng tôi làm bánh trái, chúng tôi đi năm 1973 có tổ chức cho sinh viên trong nước ngoại quốc về thăm nhà, đi các tỉnh cho biết tình hình, tôi có đi với chị họ tôi, chúng tôi đi châu đốc, Mỹ tho, rồi sau đó chị đi du học, chúng tôi không liên lạc được với nhau sau 75, thỉnh thoảng mới dám liên lạc thôi, khi tôi ra được đây thì chúng tôi lại thân với nhau.

!: Cái thời học trung học với nhau tại Trưng Vương chị có người bạn nào thân cả lớp đều chơi nhưng mà có người nào thân nhất mà giờ này chị vẫn còn liên lạc

15:52:@: Thưa có, tôi có một vài người bạn thân, nhưng mà một trong số những người thân nhất là không liên lạc được, chúng tôi có một nhóm bạn Trưng Vương, chúng tôi bắt liên lạc lại được với nhau khoảng 2 năm nay. Được khoảng 1 nửa lớp từ khắp nơi trên thế giới thì chúng tôi rất là mừng.

!: Khi mà gia đình chị di cư vào nam thì chị đi học ở trường Trần Quý Cáp và Trưng Vương.

<video 4>

cái khoảng thời gian đó chị nhận thấy xã hội Việt Nam như thế nào.

00:08:@: Chị chỉ nói về xã hội thôi hay về ?

!: Chị nhận xét coi cái đời sống của mình nó như thế nào, có thoải mái không ?

00:16:@: Tôi thấy đời sống yên bình, tôi có viết một tập bách khoa gia đình, trong đó tôi viết hồi ký cho con tôi, tôi muốn cho con tôi biết để nó biết phần nào về nguồn gốc và đừng có mai một về sau này đó, thì tôi miêu tả những giai đoạn tôi sống tại những căn nhà đó, chia làm nhiều phần, tôi đi học như thế nào, đời sống như thế nào thì cái tập đó chi tiết, chị có thể giữ nếu chị muốn, trong này tôi miêu tả đời sống. khoảng năm 1956 57 gì đó, cho đến về sau này thì nó khá nhiều chi tiết trong đây, nhưng đối với tôi quãng đời thơ ấu trước 1963 là quãng đời êm đềm nhất. Lúc đó chưa nghĩ nhiều, chiến tranh chưa leo thang, mình cũng chưa đủ lớn để nhận thức, lúc đó thanh bình vật giá không leo thang, bà cụ cũng không vất vả. Đó là quãng đời rất đẹp, sau khi chiến tranh leo thang thì cái tình yêu nước, với đồng bào và những người nạn nhân chiến tranh nó tăng nhiều. Vì chiến tranh tôi nảy sinh lòng yêu nước.

!: Sau khi học xong trung học chị đi học ngành văn khoa, thì cái lòng nghĩ tới người khác theo như chị nói chiến tranh leo thang làm mình quan tâm hơn đến người khác có làm chị suy nghĩ thay đổi về ngành nghề của chị không ?

02:28:@: Lúc đầu thì tại sao không theo ngành khác mà lại theo văn khoa thì ban đầu tôi muốn là học y khoa, nhưng không đủ khả năng, tôi biết tôi không tiếp xúc được thực sự con người khi họ mở ra, tôi nghĩ tôi có thể làm việc được với con người trong trường hợp bệnh tật, nhưng tôi không biết là như thế nào với người open, thì tôi có cái sợ nên tôi bỏ, với lại hai nữa là tôi tha thiết về cái vấn đề dạy học, khi tôi học văn khoa tôi có ý định học lên cao học để tôi về tôi dạy vì tôi nghĩ rằng chữa bệnh thì chữa cho một người, chỉ có one to one based thôi chứ còn nhưng mà dạy học đó thì cái suy nghĩ và những cái kiến thức của mình có thể quảng bá và truyền bá được. Và có thể giúp ích được cho nhiều người, do đó tôi đi học với mục đích để đi dạy học chứ không phải nghiên cứu mà thôi, rồi sau đó 75 thì tôi đổi ngành học ngành khác.

!: Xin chị cho biết hồi còn làm học sinh trung học hay sinh viên thì trước cái thời xã hội vậy mình có làm các việc xã hội như là đi thăm các anh chiến sỹ hay là làm gì không,

04:06:@: vâng thưa có, lần đầu tiên tôi đi tôi không nhớ là năm nào nhưng mà tôi đi làm ở cô nhi long thành, ủy nạo chiến sỹ tôi đi vài lần đi thao trường ở Tổng y viện cộng hòa, có chị, có ngay bây giờ không nhớ hết nhưng tôi biết rằng có.

!: Thưa chị đến năm 1963 khi mà tổng thống Diệm bị hạ sát, lúc đó chị đang ở đâu ?

04:37:@: 1963 thưa chị tôi đương học tiểu học học lớp nhất thì phải tại vì năm 64 tôi mới vào đệ thất, năm đó tôi mới lên mười thôi, tôi mới học lớp nhất thôi.

!: 1968 chị mới học có lớp nhất ?

05:05:@: Dạ lúc đó mới có lớp nhất mới có 15 tuổi thôi,

!: hồi đó chị đã có cảm nhận gì về việc Việt Cộng nó vào Việt Nam mình chưa

05:15:@: thưa chị nếu mà gọi là cảm nhận thì cái cảm nhận về chiến tranh của tôi nó đến sớm lắm, cảm nhận về chiến tranh đến rất sớm năm 1960 cái thời gian tôi nhớ khi đó tôi mới có 7 tuổi nhà tôi khi đó gần nhà đô sảnh, họ có những cuộc triển lãm về chiến tranh, triển lãm về chiến thắng bình địa hay chiến thắng Đồng Xoài, hay là vườn tao đàn nhưng mà tôi chắc chắn là có và tôi đã đi xem. Tôi thấy hình ảnh những người đàn bà bị mìn chết, những đứa trẻ con mà đường tàu xe lửa bị lật tung lên. Thì trong những cái chuyện tôi còn nhớ một đoàn thanh nữ cộng hòa họ lên dự không biết là lễ gì, khi về họ bị bắn ở Long thành á chị, cái xe về chở thanh nữ cộng hòa về bị bắn hay mìn gì đó, đó những gì mình biết về chiến tranh qua những hình ảnh đó, rồi đến một lần nữa là triển lãm thì có một ông không biết là đại úy hay trung úy mà Việt Cộng nó ném lựu đạn vào trong buổi triển lãm đó, ông ấy chụp quả lựu đạn và vút trở lại rồi ổng chết, ổng cứu đám đông đó. thì lúc đó tôi còn bé lắm, nhưng tôi đã cảm nhận thế nào là chiến tranh rồi, rồi những vụ nổ plastic ở những rạp hát. rạp Lê Thanh rạp Nguyễn Văn Hảo, thì tôi sợ lắm. Rồi trở lại câu hỏi của chị về năm 1968 thì gia đình chúng tôi ở ngay trong vùng đánh nhau, tôi ở gần Ngã ba Hàng Xanh, đêm mồng 1 tết Việt Cộng nó vào nó chiếm nốt Hàng Xanh, cái ngã ba hàng Xanh đó nó có một cái điểm quan trọng là nó nằm trấn giữa Bình Triệu từ Cầu Sơn Việt Cộng nó đi vào được, đó cũng là đường mà Mỹ chở vũ khí vào Tân Sơn Nhất, cái ngã ba hàng xanh nó rất là quan trọng, nhưng mà chỉ có một đồn cảnh sát nhỏ thôi, thì đêm mồng 1 tết mậu thân Việt Cộng nó vào chiếm và giết tất cả

những ông cảnh sát trong đó, rồi những người ở sau bốt hàng xanh thì lại là bạn của ông bà cụ tôi làm cùng một chỗ với ông cụ tôi, ở đằng sau đó, khi họ chạy thoát ra họ đến nhà tôi, từ chỗ đó tới nhà tôi khoảng chừng 1 mile, đứng ở đó có thể nhìn thấy những gì bất thường sáng mùng 2 tết. Thành ra trưa mùng 2 tết chúng tôi phải chạy khỏi khu hàng Xanh cùng bà cụ, trận Mậu thân là một trong những cái trận, ảnh hưởng rất lớn đối với chúng tôi, gia đình chúng tôi nếm mùi bom đạn thế nào mà phải chạy khỏi đó 10 ngày mới về. Nếu chị muốn biết thêm chi tiết thì tôi nói thêm,

!: Thưa chị trong vụ tết Mậu thân đó thì gia đình bà con của chị có ai bị thiệt mạng không,

08:42:@: Thưa không, ông cụ tôi lúc đó đưa ông Thiệu về Mỹ tho ăn tết, bà Thiệu thì cụ tôi trong đoàn tùy tùng xuống đó, ở nhà chỉ còn bà cụ với mấy chị em, khi biết Việt Cộng ở trong bốt hàng xanh và đốt cháy cả dãy nhà sau bốt hàng xanh đó, trên đầu thì trực thăng nó bay họ gọi là ra gấp thì họ sẽ đến oanh kích, may mắn là không ai bị thiệt hại gì trong chiến tranh

!: Thưa xin chị cho biết là chị đã quen với chồng chị vào dịp nào ?

09:26:@: Thưa sau 75 thì có một người bạn giới thiệu.

!: Sau đó thì anh chị có bao nhiêu cháu cho tới ngày sau năm 75,

09:41:@: Thưa chúng tôi chỉ có 1 cháu thôi,

!: Chị vừa mới nói là chị và ông xã quen nhau sau năm 75.?

09:54:@: Vâng, chúng tôi có những trở ngại trong vấn đề ra đi, thành ra sang bên đây chúng tôi mới kết hôn, rồi có cháu rất là trẻ.

!: chắc chút xíu nữa xin chị cho biết sau năm 1975 thì gia đình sẽ sống như thế nào, Bây giờ đến vấn đề năm 1972 đó, thì có một mẩu chốt là hiệp định Paris, lúc đó chị đang làm gì

10:20:@: Lúc đó tôi đang học đại học

!: Chị có nghe những biến động vậy thì chị nghĩ thế nào ?

10:29:@: Vâng tôi nhớ có những người bạn cùng lớp vì họ học trễ một tuổi nên họ phải đi lính, tôi có một người bạn thân trong thời thơ ấu, anh ấy tên là Phạm Đức Hậu, anh ấy đi lính và thiệt mạng sau khi ra khỏi trường Thủ Đức, 1 năm rưỡi sau thì bị tử trận. 72 là mùa hè đỏ lửa, thì tất cả những tin tức về trận Bình Long hay trận Quảng Trị đó. Nó ảnh hưởng rất nhiều.

!: Thưa chị, chị nghĩ gì về sự hiện diện của quân lực Hoa Kỳ ở Miền Nam?

11:31:@: Thưa chị, tôi thì thực sự là tôi nghĩ rằng vì cái quyền lợi quốc gia, họ đưa người sang Việt Nam, nhưng mà về phía của mình họ đưa người sang Việt Nam và rút người về tất cả đều vì Quyền lợi của họ cả. Nhưng mà tôi thấy rằng tôi ủng hộ cho việc có mặt của họ ở Việt Nam, họ giúp cho mình ít nhất trong bao nhiêu năm đó, họ làm thay đổi xã hội của mình rất nhiều. Đời sống, suy nghĩ, từ nhạc, từ những cái báo chí, phim ảnh tạp chí họ đem vào họ làm thay đổi cái suy nghĩ của mình, rất nhiều. họ truyền bá anh văn rất nhiều, nhưng mà cái việc đưa quân vào Việt Nam là cần thiết ít nhất cho mình, khi họ rút đi là

một điều đáng tiếc, họ bỏ rơi mình. Nhưng họ đưa vào thì điều đó có phần nào họ giúp mình không bị vào cái ách cộng sản sớm quá.

!: thưa chị nếu vậy thì chị có nói khi người Mỹ đến Việt Nam đã tạo ra những cái thay đổi theo chị là khá tốt

13:20:@: có cả positive và negative nhưng mà cái positive nó nhiều

!: chị có cái số lượng người phụ nữ đã có việc làm cũng như khá là phóng túng không thích hợp với văn hóa người Việt, trong xã hội cũng có một số bar nổi lên khá là nhiều, chị nghĩ thế nào về chuyện đó.

13:48:@: Thưa chị tôi nghĩ bất cứ thay đổi nào nó cũng có positive và negative thì cái mà tâm lý bình thường của người ta là người ta để ý vào cái negative nhiều hơn, nó đánh mạnh vào ở lâu trong tâm trí người ta nhiều hơn là cái positive. Thì người Phụ nữ họ cùng một thời điểm trên thế giới người đàn bà họ được giải phóng, xuất hiện trong những thập niên 60 thì mình cũng không tránh khỏi được sự ảnh hưởng đó, thứ 2 là người ta thích cái gì lạ, cái gì mới, cho nên người ta theo những cái mới lạ đó, tôi ở bên khu Trương Minh Ký thì những cái ảnh hưởng, ông cụ dọn về Hàng Xanh, khu đó là khu không có bar không có gì hết, nhưng mà đọc trên báo chí, ví dụ bà Minh Đức Hoài Trinh viết về chuyện bà ấy tới quán bar, bà ấy làm những phóng sự đó, thì tôi biết xã hội mình có những cái thay đổi đó, trong chiến tranh phải có người thua thiệt, có người được có người mất, những người đàn bà dù vào bar họ cũng là người thua thiệt nói cho cùng, họ không phải chủ động được trong vấn đề đời sống, họ không có cách mưu sinh nào khác. họ thích những cái mới lạ họ không chống chọi lại được, có những người vì hoàn cảnh, những người đàn bà và những người trẻ con trong chiến tranh là những người tội nghiệp, thì như tôi nói vừa này, mình nhìn vào những cái negative nhiều hơn, thành ra tôi biết có những sự việc như vậy xảy ra nhưng tôi chấp nhận thì tôi không khắt khe với họ, tôi nhìn họ bằng cặp mắt tò mò, tôi không phê phán họ, nó là như vậy.

!: chị có nghĩ là những thay đổi negative như vậy mà nó lại nằm trong lãnh vực về văn hóa truyền thống Việt Nam

<video 5>

trước năm 1975 một phần nào đó văn hóa truyền thống đã không được gìn giữ ?

00:10:@: chị nói như thế tức là mình không gìn giữ được vì chiến tranh vì sự hiện diện của người Mỹ ? Không tôi không nghĩ như vậy tôi nghĩ rằng sự thay đổi đó nó phải có ở bất cứ xã hội nào khi nó chuyển từ một hình thức này sang hình thức khác, nó không có tri trệ ở một chỗ, những sự thay đổi đó không thể nói mình không gìn giữ, những ngày tết ngày lễ ngày giỗ mình vẫn có, những thay đổi kia là thay đổi bên ngoài,, còn ăn mặc ví dụ như tuổi như chị có những anh chị mặc đồ guyp rồi quần ống loe, rồi trào lưu hippy bên Mỹ cũng có gắn hoa thật to, đeo những cái sợi dây đó chỉ là cách thể hiện còn cái cốt lõi văn hóa tôi không cho là mất.

!: Cám ơn chị, qua tới năm 1975 thì chị làm gì, và cái vùng chị ở đó thì nó như thế nào ?

01:36:@: mấy chục năm, nói trong có hai tiếng đồng hồ phỏng vấn thì không hết, nhưng mà tôi nói với chị tôi ở khu Hàng Xanh đường dẫn từ Biên Hòa về từ Vũng Tàu về, một đường về Bình Triệu là khu Việt Cộng nằm vùng đi ra đi vào đó, thì ngày 28 /4 / 75 họ phá cầu cỏ may, nối liền Vũng Tàu với Sài Gòn, cũng ngày đó họ vào hôi của kho Tân Cảng chỗ xa lộ đó, tôi chứng kiến tất cả sự hỗn loạn đó, trên đầu mình trực thăng nó bay như là chuồn chuồn, hai bên đường tự nhiên họ bày bán, rồi 30/4/75 trước khi xe tăng Việt Cộng nó chạy ngang nhà tôi thì tôi nhớ có ông đại úy rất trẻ tôi nghĩ ông ấy chỉ 30 thôi, Lúc đó nhà tôi sợ lắm, bà cụ đóng cửa chặt lại, nghe tiếng lịch kịch bên ngoài, nhà tôi đóng cửa sắt nhưng đến 1 tường nữa sập nhỏ mới ra ngoài đường, nghe tiếng lịch kịch tôi mới tò mò hé nhìn ra tường, tôi mới thấy có một ông đại úy nhảy qua tường nhà tôi, ông ấy lập một chỗ kháng cự ở đó, tôi sợ quá tôi bảo ông đi đi, không có lờ bắn vào đây, ông nằm ở đó một lúc đầu hàng thì ông vẫn ở đó, bà cụ hỏi là ông có ăn uống gì không, rồi ông đi đâu thì không biết, nhưng mà những kỷ niệm giờ chót đó, sau đó xe tăng chạy từ hướng Vũng Tàu hay Biên Hòa về, thì chúng tôi là một trong những gia đình chứng kiến nó đi vào Sài Gòn.

!: khi thân phụ của chị cũng là một trong những người làm chức vụ rất quan trọng tại sao không đi năm 75?

04:19:@: Không thưa chị ông cụ tôi vì tôi nghĩ ông cụ ở một chỗ rất đầu não, trong đó rất là yên ổn, ông cụ chứng kiến rất nhiều đảo chánh, ném bom ngày 27/2 năm 1962 ông cụ có mặt tại dinh độc lập, họ ném bom vào chỗ ông cụ vừa bước chân ra, 1968 ông cụ kể cho nghe chuyện Việt Cộng nó tấn công vào và tại sao không chiếm được dinh độc lập toàn bộ, lý do vì đâu, những cái chuyện đó ông cụ làm ở cái thóp trung ương bao giờ họ cũng phải yên ổn, nếu họ rối loạn từ trong ra thì dân sẽ rối loạn, cho nên ông cụ vẫn không tin là Miền Nam mất, thứ hai là bà tôi vẫn ở miền Bắc, bao giờ cụ vẫn có hi vọng gặp lại mẹ, thứ 3 là có lẽ cụ lớn tuổi rồi, cụ không muốn có thay đổi nhiều, dù rằng lúc đó hai chị ở ngoại quốc hết, hai chị gửi thư thúc giục bảo lãnh mong gia đình đi chính thức, cụ tôi từ chối không đi. Đó là thất bại lớn nhất của cụ sau mấy chục năm đi làm việc

!: Khi cộng sản chiếm Miền Nam thì ông thân sinh có gặp gì không ?

05:54:@: Không, tại vì cụ làm công chức nhỏ, nó chỉ bắt lên học tập 3 ngày thôi lúc đầu nó gọi những vị nghị sỹ quan chức chính quyền đi từ 7-15 ngày, họ gọi hết lớp đó rồi họ gọi tới Hạ Sỹ quan họ gọi hạ sỹ quan ác ôn kiểu mấy ông làm tình báo gì đó nó cũng bắt đi, rồi nó gọi viên chức cấp nhỏ đi ba ngày thì gia đình chúng tôi cũng nghĩ là ông cụ phải vào tù lâu, nhưng mà nó chỉ bắt đi có 7 ngày. Nó thả nhả rồi cho về.

!: Gia đình chị sau năm 75 có ai phải đi tù cải tạo không ?

06:57:@: Không tại vì chúng tôi còn bé, ông cụ thì lớn tuổi không bị

!: họ hàng thân thích ?

07:05:@: Họ hàng thân thích cũng không,

!: Cho tới năm nào chị bắt đầu đi vượt biên.

07:15:@: Thừa tính đi vượt biên thì tháng 5 năm 1960 đó là lần duy nhất, trong gia đình các em trai phải cho nó đi vì không muốn nó đi lính cho Việt cộng, thành ra lo lắng cho các em đi, lo các khoản, tôi mà đi là tới năm 1980 tôi có thử một lần và không may bị bắt.

!: chị đi một mình hay với ai

07:52:@: Thừa tôi đi với 5 em còn lại, 4 em trước nó đi thoát cho nên mấy em còn lại cũng đi, bị bắt nhốt ở nhà tù tiền giang, tôi bị tù 1 năm.

!: Trong 1 năm bị tù thì chị bị những gì ?

08:11:@: nó chỉ nhốt thôi, nó bắt ngồi trong tù suốt ngày, ngồi 1 chỗ, tại vì 1 phòng giam nó lớn gấp 2 phòng này mà có những lúc nó nhốt đàn bà với trẻ con vào 1 phòng, cái phòng có 187 người, chỉ còn đứng chứ không ngồi được chứ không nói là nằm trong đó, nó đóng những cái bệ cao lên bằng gỗ, trên đó vừa ngủ vừa ngồi vừa ăn và mọi thứ ở trong đó, cái bệ bằng gỗ hoặc xi măng cao hơn một chút rồi dưới đất nó cứ bắt nhốt vậy đó chị, tôi may mắn hơn là nó không đưa tôi đi lao động, lao động là phải đi vào thị xã của nó cách khoảng chừng 2-3km nhưng mà là đường ổ gà, người ta đi cả tiếng đồng hồ mới đến. Thì tôi may không bị đưa đi lao động, có một vài người bị đưa đi lao động họ về họ kể với tôi nghe đó, không cần phải đi đâu xa chị, hông cần phải đi vượt biển, việt cộng nó hiếp ngay trong tù, nó như vậy đó chị.

!: Chị có thể kể một vài trường hợp cụ thể ?

09:50:@: Cái chuyến tàu tôi bị bắt đó, thì chiều hôm sau có một chuyến tàu lúc chúng tôi bị giải vào nhà giam đó, thì chiều hôm sau có chuyến tàu khác họ vào họ bị bẻ tàu chỉ còn có 3 người sống sót thôi. Thì trên đó còn nhớ có một ông người tàu, ông ý bị thương, bị bắn vào đùi, và ổng mất máu nhiều nó đưa ổng vào nhà thương, còn lại hai cô thì một cô, trẻ hơn, một cô khoảng 17-18 một cô nữa tóc dài đẹp lắm chị. Thanh lan bị đưa vào khu Mỹ phước, người ta kể với tôi những người mà bạn cùng tù nhưng mà bị đưa đi lao động, họ kể cho tôi biết là có một hôm Thanh Lan trốn về nó bắt được nó mới hiếp, thì không cần phải đi đâu xa hết, tôi may mắn trong tù thì không bị đưa đi lao động nhưng mà khủng bố tinh thần cũng ghê, nó nhốt mấy người không làm, rồi những sự ghen ghét, đổ kỹ trong tù, nhà tù nó là một cái xã hội nhỏ. Tôi ở trong đó 1 năm trời tôi chứng kiến rất nhiều cảnh thương tâm. chị muốn nghe kể chuyện tù không? Tôi bị bắt ngày 7-5-1980 khởi hành từ Sài Gòn từ cầu Thiên đường lên cá lớn buổi đêm, sáng ra thì thấy nói trên chuyến tàu có 60 người, họ bảo thoát rồi ra đi, tại trẻ con trong buồng máy, tôi có 2 đứa em, một đứa út nó 10 tuổi, đứa út nó bé hơn nữa. Cho trẻ lên khoang hết thì súng nổ, nó bắn vào phòng máy, mà may sao trẻ con nó khôn chị, nó kéo nhau nằm rạp xuống hết, không một ai bị thương hết. thì khi nó bắt nó giải về trường tiểu học Gò Công đó, tôi mới thấy mấy đứa em, nó ngợp thờ tới mức con bé em kể thứ 2 chút xíu nó xỉu, nó xuống nó lao đảo, áo nó vắt ra nước mồ hôi. Nó đưa về trường tiểu học Gò Công nó nhốt, chấp pháp, bọn công an chuyên phỏng vấn nó nghỉ, nó nhốt tới thứ 2 rồi chuyển lên khám lớn để làm việc. Thì nó xét hết từ cơm thiêu, có bao nhiêu vàng bạc, nó lấy hết ra, nó hỏi đó chị, nó để lại cho mình quần áo thôi, trong đó có chai thuốc đỏ mang theo, tôi đi cùng với chị bạn cùng xóm, gọi mấy em quây lại cho nó không thấy mình làm gì, mới chấm tằm vào thuốc đỏ viết cái mặt hiệu về cho bà cụ tôi, gửi về nhà chị bạn, tôi về nó lại rồi lấy miếng ni lông cột chặt, tôi lấy 1 cái, đưa cho chị kia 1 cái, mình tìm cách báo tin cho gia đình. Thì đến thứ 2 nó giải tất đi thật, nó giải lên xe nhà binh

còn lại, trên đường đi nó ngừng ở khu nhà dân họ biết có người vượt biên. Họ không làm gì được, họ tạo một sự cản trở cho chúng nó, tôi mới móc ra tôi mới vứt mảnh giấy ra, có một người đàn bà nháy mắt họ hỏi sài gòn à, thì tôi bảo sài gòn, tại nó đứng nó cầm súng nó chĩa, không cho mình nhúc nhích gì cả, nhưng mà dân ở dưới nhào ra cho nên nó phải đối phó với họ, những người đó họ tốt bụng lắm, họ nhặt được message của tôi họ sao ra làm 7 bản nữa, rồi đưa cho 7 thanh niên khác nhau, gửi xe đò xe hàng xe than đến tận nhà chị bạn tôi trên địa chỉ tôi viết trên miếng giấy đó đó. Họ báo tin, và khi mà bà cụ chị bạn tôi nhận được tin đó, đưa tiền họ không nhận chị. 7 người như thế họ đi đến liên tục, và bà cụ mẹ bạn tôi, đưa tin đến mẹ tôi, thì mẹ tôi mới báo tin cho tất cả người cùng đi. Nó làm việc thì năm tuần lễ những ai dưới 18 tuổi nó thả về hoặc những người có con nhỏ nó cho về, còn những người trên 18 tuổi mà độc thân như tôi nó giữ, thì một phần nó đưa đi lao động, một phần đưa đi trong tù, thỉnh thoảng nó đưa đi nhặt gạo, một miếng cơm nó nấu xúc lên á. Một thìa như thìa mình ăn phở, chị có thể nhặt được chục hạt thóc với bao nhiêu hạt sạn trong đó. Mà cơm là gạo gì ấy, vàng lắm, chỉ nấu củ cải với muối hột kêu là bí đỏ với muối hột cho ăn.

<video 6>

Như vậy quanh năm, cuối tuần nó bắt đi múc cầu tiêu. Nó làm cái hầm cầu nổi, rồi giao cái việc chỉ định đó cho những người tù chúa, những người có án hình sự, nó nhốt tù hình sự chung với đám vượt biển, hình sự là đám tội giết người mình vô mình phải sợ nó là cái chắc, nó ghét ai thì nó bắt làm, nó thích ai thì nó không bắt làm, trong thời gian ở đó tôi phải ngậm miệng, vì sợ lắm chị. Sợ mình lỡ nói gì nó lên nó tố với cán bộ. Ở tù nó khổ thế này, xuống Sà Lim còn khổ hơn, thành ra trên phòng giam vẫn còn là ân huệ, trong đó tôi có gặp những người mà tôi rất là thương, ví dụ một bà bà đó tên là bà người hoa là vợ lẽ của đại tá Lô Công Danh cựu thị trưởng đà lạt, bà bị bắt vì tội phản động chị. Bà im lặng lắm, không than phiền, không xin ăn, không bao giờ nói xấu ai. Tôi ở trong đó 1 năm, bà không có người thăm nuôi, một hôm bà mới nói với tôi là di mười có 5 đứa con mà khi bị bắt em nhỏ nhất mới có hơn 1 tuổi, không biết con di giờ ra sao, bà mới nói với tôi. Không dám hé mồm trong tù nhưng lần đó chắc bà tin tưởng bà mới nói, thì trong tù đó, mỗi khi hai tuần bà cụ đi thăm nuôi có thức ăn gì. Thì tôi lại chia cho bà một ít. Một ít đường thẻ cũng quý, thỉnh thoảng muốn ăn gạo trắng thì phải đăng ký ồm. Thì hôm đó nó sẽ đưa mình ăn cháo trắng. Đó là được ăn gạo trắng thay vì ăn gạo mốc, thì trong đó hể mình cứ có một bát cháo thì nó đưa cho cả ngày là hai miếng đường thẻ, thì tôi để những miếng đường thẻ tôi biếu bà, tới phiên tôi bắt đi xúc hầm cầu thì bà nói để di mười làm cho, ra ngoài đó theo di nhưng để di làm, còn con không đi đó thì ở trong này nó làm khó, tôi đi theo ra nhưng ra ngoài đó bà làm cho tôi bà rất là cam chịu, không thủ đoạn với ai, bà rất là tội nghiệp chị, tôi gặp một người tự xưng là giáo sư của Marri quirry nhưng vào thì nói xấu hết người nọ tới người kia nói những điều không có thật, cái nhân cách của người ta, cái cá tính của người ta, tùy vào thời điểm sống làm người ta thay đổi nhiều. Có một lần trong tù tôi bị vu khống, dạo đó bà cụ tôi có gửi cho một ít thức ăn, các bà chị thấy tôi ở tù mới tiếp tế cho một chút thức ăn chị biết không ? khi không biết tại sao có một người trưởng phòng họ lên họ tố cáo với lại cán bộ là chị này nó gọi tôi lên hỏi tôi có phải tôi nói tiếng anh không tôi nói không tôi có nói tiếng anh đâu cái thì trong trước khi chuyện đó xảy ra, có một người đàn bà cán bộ nó gọi là cô năm, có hai đứa con 5 tuổi. Dân nhà quê mà khi đưa vô cùng thì chả khác gì ở tù cả, họ dẫn theo hai đứa con thì hai đứa con cũng ở tù chung luôn, không có học. Không biết tại sao họ lại bảo tôi chỉ cho con họ đánh vắn, tập tô, tôi làm điều đó, tới khi tôi bị tố giác là nói tiếng anh trong trại tù mà ai vào tù còn làm điều đó, hỏi ra

thì không phải họ đưa cái cô trưởng phòng tố giác xuống sà lim, chính cái người đàn bà là cô năm đó đứng ra chứng như thế nào đó mà chính người tố giác đi sà lim chứ không phải tôi đi sà lim, nghĩa là ở tù cũng bị hãm hại. cũng bị đủ thứ hết đó, mà cái khổ nhất là mình không biết ngày nào mình được về, vì nó không có án, nếu nó kêu có án thì còn có ngày về. Còn nó kêu đi vượt biên là chống lại chính phủ. Chống lại chính quyền cộng sản, là mình không biết ngày nào mình về cả.

!: Có bao nhiêu người bị hiếp, có ai dám nói gì không ?

06:12:@: Không chị ơi không ai dám nói, chị tưởng tượng nó đi chân đất mà cái bàn chân nó xò ra khủng khiếp là chị biết nó là dân chăn trâu chăn bò hay là cái gì đó chưa bao giờ được biết đến đôi dép là cái gì . những người không biết gì cả lúc nào cũng căm thù giai cấp làm sao chị có thể lý luận với họ được, làm sao chị nói gì cho họ nghe được.

!: Chị đã ở tù một năm, rồi sau đó tự động họ cho chị về hay có đút lót gì không ?

06:46:@: Không, đến hết ngày nó đến 30/4 nó khoan hồng nó cho về, theo chính sách khoa trương của nó.

!: Trong thời gian đó mẹ chị có đi thăm nuôi không ?

07:05:@: hai tuần một lần bà cụ tôi xách giỏ xuống tiếp tế đồ ăn, trong cái giỏ cụ chở ra thì thường tôi viết thư lén gài vào thế nào đó chỉ mẹ con biết với nhau, gửi message về gia đình.

!: Rồi sau đó chị lại vượt chuyến khác ?

07:30:@: Thưa không, sau đó tôi không đi nữa, tôi ở lại tôi chờ được bảo lãnh qua đây. theo diện đoàn tụ gia đình.

!: Ai là người bảo lãnh cho chị,

07:44:@: Dạ chị lớn nhất của tôi. Chị ấy ở Honolulu Hawaii

!: Sợ quá rồi nên đi theo diện bảo lãnh ?

07:55:@: Các chị tôi can, các chị tôi nói support cho gia đình trong những năm đó, ông cụ tôi cũng phải làm nhưng mà sau đó thì vất vả với nguy hiểm quá, chúng nó đàn áp quá. Các chị bảo thôi để các chị lo cho qua bên này còn đi làm nữa. Các chị nói không đi vượt biển nữa, nếu đi các chị ấy không support nữa, nên tôi mới ở lại chứ không tôi vẫn đi nữa.

!: Thế sau khi vượt biên thất bại về chị mới gặp ông xã chị hay sao ?

08:36:@: Thưa vâng, đến khoảng mấy năm sau tám mẩy thì gặp.

!: Xin chị kể sơ về việc giới thiệu và anh chị đã thành hôn như thế nào ?

08:47:@: Vâng thì qua một người bạn họ lớn tuổi hơn, họ thấy những điểm giống nhau, họ giới thiệu cho chúng tôi quen nhau nhưng mà lập gia đình thì cái diện status nó hạ xuống cho nên phải để status độc thân, rồi sang Mỹ chúng tôi mới kết hôn.

!: Khi qua Mỹ thì vị hôn phu trong tương lai có theo không ?

09:21:@: Dạ không, anh ý 3 năm rưỡi sau mới sang, có một thời gian 3 năm rưỡi không gặp nhau, lúc đó anh cũng ở tù nhưng mà ảnh ở 1 năm rưỡi rồi sang tôi sang tôi bảo lãnh cho ảnh.

!: Như vậy anh chị đã gặp nhau rồi lại xa cách nhau, qua bên này mới, các cụ cũng đi theo ?

09:55:@: Các cụ cũng theo.

!: Sang bên này thì nghề đầu tiên chị làm là nghề gì

10:02:@: Tôi làm phụ bếp cho quán bakerry đúng ra là cắt bánh giờ đi học thì đi làm cho tiệm bánh, họ bỏ mồi bánh, mình packing cho họ, mình vừa học vừa làm.

!: chị học ngành gì ?

10:31:@: tôi học Schycology chị

!: Sau đó chị làm ngành đó ở đây ?

10:38:@: Thưa vâng, bây giờ tôi hành nghề ở Houston này chị

!: Chị thấy ngành này giúp đỡ được những người Việt Nam mình như thế nào ? Có nhiều người Việt Nam mình bị trầm cảm hay không ?

11:00:@: Cái ngành này người Việt cần rất nhiều, đó là thói quen của mình không có nói ra, người Mỹ quen là đau về thể chất, hay tâm lý hay tâm bệnh thì cũng đi chữa nhưng mình chỉ quan niệm bệnh là bệnh về physical thôi, còn cái kia là phải giữ lại không nói ra, không mấy ai chịu đi, chứ thực ra cái nhu cầu rất là lớn trong cộng đồng. Không phải chỉ là hậu quả của những chuyến ra đi hay tù tội mà hậu quả của sự thay đổi môi trường sống, những sự khác biệt giữa cha mẹ và con cái. Nghiện ngập rồi những vấn đề nảy sinh từ đời sống mới ra rất nhiều, nhưng mà để nói ra để ra mặt để nhờ sự giúp đỡ thì vẫn có một sự e dè trong đó. Nhu cầu rất lớn trong cộng đồng của mình.

!: cho đến bây giờ thì chị đã hành nghề của mình được mấy chục năm rồi

12:22:@:thưa không được mấy chục năm đâu từ 2006 đến giờ, khoảng 5 năm thôi

!: Chị thấy thế nào ? chị thấy ngành này trong cộng đồng thế nào ? vẫn còn nhiều sự e ngại hay sao ?

12:44:@: thưa vâng, người Việt mình chưa có open, chưa dám cởi mở, nhưng mà bắt đầu có những cởi mở, vấn đề về tâm lý không chỉ giới hạn với những người lớn tuổi, những người không quen với môi trường sống mà cả một số người lớn lên hoặc sinh tại đây cũng gặp những vấn đề do cái đời sống họ bị

như thế nào thì mình bị như thế đó, nhưng mà mình bị nhiều hơn ở chỗ trong người lớn vì mình trải qua cái chiến tranh. Còn với người Mỹ họ bị bệnh gì mình cũng bị thế, không có nghĩa là người trẻ không bị.

!: Chị có nghĩ là sự xáo trộn về văn hóa phong tục cũng là một nguyên nhân khiến các em trẻ gặp khó khăn về vấn đề tâm lý không ?

13:36:@: Thưa chị có chứ, tôi nghĩ rằng các em lớn lên ở đây, sự khác biệt giữa cha mẹ hoặc ông bà, những người có một văn hóa từ Việt Nam, hai cái đó xung đột với nhau rất nhiều, ngay trẻ em nó cũng không được hội nhập lắm, nó phải sống bằng hai con người, một con người khi ra trường phải sống như bạn, về nhà lại phải sống như thế này chính nó cũng sợ bị kỳ thị. Có những sự thay đổi về văn hóa để adjust với trường xong lại phải quay sang ở nhà thế này, một chốc lại phải sang sống như ở trường sợ bị bạn kỳ thị, nó muốn giống như thế, nhưng mà nó làm sao để chiều lòng cha mẹ. vì cha mẹ thì lại thấy con khác với mình, cha mẹ vẫn mong các con hội nhập được đời sống. nhưng mà lại muốn các con phải giống mình, cho nên người khổ nhất vẫn là những đứa trẻ. Cha mẹ khổ đấy, nhưng mà những đứa trẻ khổ cả một tương lai dài.

!: Chị có đưa ra những lời khuyên cũng như là đề nghị giúp các em trẻ cũng như là phụ huynh các em để làm sao tránh bớt những yếu tố nguyên nhân gây xung đột dẫn đến hậu quả trầm cảm của các em ?

15:37:@: Tôi thì tôi nghĩ rằng phụ huynh có thể tìm đọc sách hoặc có thể đi học những seminar những đề tài ở trên web rất là nhiều. Rồi nên đến trường, có những sinh hoạt của nhà trường, họp phụ huynh nên đến để biết nhà trường họ muốn gì, nhà trường có những hoạt động như thế nào. Nếu mình không có những Hand on mình không thực sự tham gia thì mình chỉ đoán mà thôi, phụ huynh có thể làm nhiều thứ để giúp các em. Giúp thì chính là giúp cho mình nữa, nên tham dự và cho các em đi những cái extra.

<video 7>

Curicular, những chương trình ngoài giờ của các em thí dụ như là học tiếng Việt, hiểu các vị đã làm rồi. Cho các em đi hướng đạo, cho các em đi những đoàn thể thanh niên, làm sao cho các em ở nhà, học thêm về văn hóa lịch sử, bao nhiêu thì giờ, mấy giờ dành cho việc học, mấy giờ dành cho những sinh hoạt bên ngoài, bao nhiêu phần dành cho gia đình, nên có những cái rõ rệt như vậy với các em thì đỡ cho các em rất nhiều

!: Thưa chị có văn phòng ở đây phải không ạ ?

00:41:@: Thưa không, tôi không làm văn phòng, tôi làm cho một bệnh viện , hồi trước tôi làm cho bpsos, họ có cái boat people sos, Việc chính là ở nhà thương

!: Thưa chị cái xác suất phụ huynh có gặp những xung đột về văn hóa với con có cao hay không ?

01:33:@: con số thì tôi không giám nói được tôi chỉ có cảm tưởng rằng dù rằng một em nào có thành công đi nữa, thì phần nào phụ huynh vẫn có những khác biệt với con em của mình cái khác biệt đó không

!: Ý của chị muốn nói là vì chị làm trong nghề này thành ra chị có nhiều cơ hội để tiếp xúc với những phụ huynh đã từng bị trầm cảm thì sự xung đột với con cái hoặc vì đời sống ở đây, xã hội ở đây, cuộc sống quá khó khăn không tìm được việc làm nên đã bị down cần tới những nhà tâm lý học thì cái xác suất của người Việt Nam trong cộng đồng ở đây có đông không ?

02:26:@: Thưa chị mình không có cái thống kê nào hết. Ngay cả xác suất của dân á châu bên này những cái nghiên cứu về tâm bệnh thưa chị cái tỷ lệ dân cư châu á bị là ít nhất. cái mental health đối với cộng đồng á châu là chưa được phát triển đầy đủ. Cho nên họ chưa có con số chính xác về cộng đồng á châu nói chung chứ đừng nói gì tới người Việt. Chưa có một nghiên cứu nào về tỷ lệ những người bị bệnh chưa có ở Houston này chưa có.

!: Thưa chị lúc chị làm ở bệnh viện chị có gặp một em trẻ Việt Nam nào bị coi như là tách rời khỏi cha mẹ bị trầm cảm nói chung và cần đến sự giúp đỡ của các bác sỹ tâm lý.

03:27:@: Thưa chị trầm cảm thì không nhưng mà tôi có gặp những trường hợp của các em nghiện ngập rối loạn, trầm cảm thì với các trẻ em Việt Nam thì tôi không nghĩ trong môi trường tôi làm xung cảm, trầm cảm cũng có. Hoặc những bệnh hơn, hoặc tâm lẫn phân liệt cũng có, nghiện ngập nhiều. ở đây có nghĩa là trên tỷ lệ mà tôi tiếp xúc ấy,

!: Chị có nghĩ là một lúc nào đó chị sẽ mở một phòng tâm lý trị liệu riêng để cho hướng dẫn tại vì cái này cũng nằm trong phần văn hóa của mình.

04:37:@: Thưa chị mở cái văn phòng riêng thì tôi nghĩ tôi chưa dám có ý định đó, nhưng mà chữa bệnh hoặc làm việc cho các agency để cố vấn chữa bệnh thì tôi có làm rồi, và cái song song thưa chị với việc trị bệnh thì phòng bệnh là tốt hơn. thành ra cái vấn đề giáo dục, mở seminar đem những cái hiểu biết phục vụ xã hội.

!: Chị có sinh hoạt cộng đồng không ?

05:17:@: Thưa chị có, những cái ngày chủ nhật như thế này thì chúng tôi vào hướng đạo cho pháp luân, còn những sinh hoạt tôn giáo khác thì tôi sinh hoạt với chùa pháp luân. Chùa Liên Hoa, ... đó là ba chỗ

!: Thưa chị xin hỏi về vấn đề con cái ?

05:43:@: Thưa chị tôi có 1 cháu thôi, cháu trai 17 tuổi.

!: Bây giờ hướng đi của cháu như thế nào ?

05:52:@: Thưa chị cho đến bây giờ cháu vẫn nói rằng thích cái này thích cái kia, tuy nhiên tôi chưa thấy trong cái thích của cháu nó có active trên vấn đề đó thành ra chúng tôi cũng không ép cháu. Sau khi tôi làm việc trong vấn đề này tôi thấy có một vài trường hợp mà bố mẹ hối thúc các con quá nhiều, đến nỗi mà .. hiện giờ tôi thấy có một số trường hợp trẻ tuổi học quá mà mất trí. Thành ra chúng tôi không, tôi nói với cháu là con học cái gì có thể giúp ích được, không phạm vào điều ác thì con học, con có thể giúp ích được cho gia đình cho xã hội, vì chúng tôi theo đạo Phật thưa chị. Thì con làm, nhưng mà học cái gì thành một ông gì mà không có đạo đức, hay chỉ dùng cái học của con để mưu cầu cho con mà thôi, hoặc

kiếm tiền mà không nghĩ đến người khác thì cái đó là không nên. Thành ra nếu mà cháu có học cái gì đi chẳng nữa chúng tôi cũng happy miễn là tôi nói với cháu là thành tài là một chuyện nhưng mà thành người là khó hơn nhiều. Giờ thì vẫn chưa có gì rõ rệt.

!: Chị có nghĩ phong tục của Việt Nam mình tại xứ người cần phải loại bỏ bớt để có thể hài hòa với văn hóa tây phương để cho người Việt sống dễ dàng hơn. để cho thế hệ trẻ thấy dễ dàng hơn không ?

08:12:@: Thưa chị cái gì cũng tính hết tôi thì tôi nhìn sự việc nhiều khi tôi thấy rằng nó đi theo những cái điều mà phật dạy, tôi xin lỗi là đưa vấn đề tôn giáo một chút, thì cái gì cũng vậy chị có muốn cắt bớt đi hay không nếu nó tự biến mất là nó cũng mất, người ta làm thống kê là ở Mỹ này cái thế hệ thứ 3 là ngôn ngữ biến mất, mình chưa thế hệ thứ 3 là mình đã mất rồi. Không nói được tiếng việt nhiều lắm, thành ra dù chị có cố gắng đề ngăn chặn thì cái sự tiến hóa của nó thì cái gì nó cũng luôn tiến hóa. Chị có muốn hay tôi cũng muốn cũng không làm được, tôi lấy một thí dụ nếu bây giờ chị muốn các em quay lại mặc áo dài mini mà bây giờ nó đang là cái áo dài gì đó thì rộng thùng thình hay dài thòng thì đến lúc nào đó nó sẽ tiến đi nó tiến đi, cái áo dài mini sẽ mất, rồi sau đó lại sinh trở lại dưới một hình thức, hoặc nó có thể diệt đi để sinh ra một cái khác, chị muốn cũng không được, nhưng phải duy trì, chị muốn duy trì nếu không thì cái ảnh hưởng nó sẽ lớn mạnh hơn, và như tượng lý thái tổ như chị nói ở ngàn năm thăng long đó, cái mũ đó người ta nói không phải giống như mũ của lý thái tổ, thì khi văn hóa cứ đưa hoài đưa hoài vô mắt của em, như thí nghiệm của paplop đó, mình phải duy trì nó nhưng nếu để cho công việc của hội , là rất tốt, phải duy trì, phải giữ gìn, mình phải đưa ra các .. mình phải more active, proactive, trẻ con nhiều phụ huynh lớn lên bên đây , nhiều phụ huynh chưa chắc đã biết nhiều culture hay biết qua những phim tài, những phim đóng về sau đó nó làm cho đi vào trong óc, nó đi qua hết tất cả những gì mà mình muốn giữ, thì mình phải làm sao cũng hình thức paplop đó mình đưa cho các em, mình đưa cho các thế hệ sau này, còn không nếu mình để tự nhiên thì những cái kia nó sẽ soán chỗ của mình và thay thế hoàn toàn cái mind của mình, cuối cùng con mèo chạy qua bảo đó là con chó nó sẽ thành con chó chị thấy không, toot hấy áo dài xuất hiện trên ti vi ngoài đường, người tây người ta nói người Việt Nam với tàu là một mặc y như nhau. Chị thấy không, thành ra mình phải proactive, nếu chị làm chương trình này không phải là post online không mà tôi có một đề nghị mà tôi không thấy hỏi trong này, nếu có thể được nhờ các họa sỹ, mà nhất là những họa sỹ thời trước mà còn giữ được những cái culture hình ảnh, nét trong đầu họ, họ vẽ lại, hội hun đúc lại lấy ra những điểm chính, viết lại vẽ lại làm powerpoint, làm hình ảnh hay in thành sách đưa cho các em, phát cho các em. Chị đi vào những trường tiểu học họ rất là welcome những sách của mình, vì họ không có họ chỉ có những sách ngày xưa, sách của Việt Nam không có. Tại sao tôi nói cần những họa sỹ lớn tuổi vì họ còn những hình ảnh ngày xưa, họ không có bị mix với những hình ảnh bây giờ mà tàu cộng nó cố tình nó ấn vô đầu họ vẽ lại, mình vẽ lại mình viết lại mình soạn một gì đó về lịch sử như ông Bùi văn Bảo ông ấy đã làm trong bộ sử ba mươi năm đó, đưa đến tận các trường, yêu cầu để trong thư viện, cho các em học, cái đó nên hiểu hơn là, muốn phụ huynh hiểu về vấn đề tâm lý rồi muốn cho các em thế này các em nó ra trường mỗi ngày ở có 15 phút nói chuyện với phụ huynh cái gì nó ở trường nó đem về nó apply cho gia đình mà mình không biết. Thì mình đi thẳng vào trường, mình đưa cho người ta sách mình bảo cho các em học cái này đi, mình replace những sách sai lầm, sách xuyên tạc của mình. Đó là mục đích của tôi, nay tôi ở đây muốn có đề nghị vậy, dùng đúng cái phương pháp của Paplop đến một lúc nào đó thì những cái Việt Cộng nó làm vậy, nhồi sọ, mình đưa

những hình ảnh đúng, mình dạy các em từ đầu. Phụ huynh có thể sai lầm, nhưng từ những hình ảnh đó mình sửa được, cái gì learn thì có thể undo được.

!: Đóng góp rất quý báu lắm, từ đầu giờ đến giờ có những gì chị muốn chia sẻ mà Diễm hương chưa có hỏi từ chuyện riêng, cá nhân gia đình cho tới chuyện chung ngoại trừ những điều chị vừa đề nghị rất là xuất sắc, rất là hay. Chị có thể chia sẻ

15:41:@: Thưa chị theo như tôi nói là hồi nãy tôi nói mục đích tôi đến là muốn đề nghị, qua việc con tôi học đó, năm lớp 3 họ đưa vào những cuốn sách viết sai lầm, một trong những cuốn sách đó là cái assignment của cháu mà sau này tôi hiểu rằng lịch sử mình đang bị những người không đủ kiến thức, trình độ viết sai, lịch sử của mình đang bị người ta cố tình viết sai. Thì một trong những cuốn sách cháu đọc là cuốn sách về edenpaul lúc đó ông ta đương ở chức vị ngoại trưởng Mỹ có những cuốn sách viết cổ súy cho ông ta, có viết là Paul đã sang Việt Nam và họ còn nêu tên

<video 8>

một vị đại tá của mình đã để cho lính xách súng đi sẵn, và ông Paul này đã đổi đầu với vị đại tá đó rồi cãi cọ ra sao rồi cuối cùng ông ta đã có thể save cho dân Mỹ bao nhiêu ngàn viên đạn, mỗi viên đạn là 0.28 cent. những điều đó khiến phần nào con cháu nghĩ về cuộc chiến tranh đó something wrong, ngay cả những người chỉ huy trong chiến tranh đã làm điều xấu, cái mind của trẻ con rất là fresh nó lấy cái đó lớn. Rồi khi con tôi nó lên tới middle school và high school đó, điển hình là năm ngoài lớp 10 cháu cho coi cuốn sử, trong đó họ viết về Việt Nam họ gọi là An Nam họ viết sai lầm, nó tức lắm, tại vì nó được đọc bộ sử 30 cuốn của bùi văn bảo, nó biết một phần nào về lịch sử chị biết không, đến cái chapter đó nó đưa cho tôi coi nó nói chỗ này viết sai này, gọi mình là An Nam nè, nước mình đâu có phải từ đô hộ từ năm nào năm nào, thành ra một trong những cái mình cần phải làm là mình cần phải thu thập những cuốn sách, tên nào mình có thể phản đối tới các nhà xuất bản đó, mình có thể bảo cho họ biết rằng, phản đối những nhà xuất bản là không thể xuất bản những cuốn sách viết hoàn toàn sai lầm về chúng tôi như thế này. Họ gọi mình bằng những cái tên rất miệt thị, một trong những việc mà hội có thể làm là kêu gọi các phụ huynh các nơi nếu đọc được những cái đoạn đó thì đừng bỏ qua, nó rất là nhỏ đó, nhưng nó tạo thành một cái suy nghĩ của con cháu chúng ta, nó tạo thành một định kiến trong đầu chúng nó. Cứ việc gửi về hội mình có một phản kháng như việc hai cái đảo của tàu đó Những việc đó mình có thể làm được, phải cho các em biết về văn hóa song song đó không thể tách rời lịch sử thưa chị, hôm nay tôi nói thật nhiều, cảm ơn chị

!: Diễm Hương xin phép được thay mặt hội để cảm ơn sự đóng góp rất quý báu của chị để chúng ta có thể gìn giữ cũng như là phát huy cái văn hóa truyền thống của việt nam tại xứ người, cảm ơn chị nhiều

03:10:@: Quên mất tôi còn 1 đề nghị là nếu có thể được thì chị một năm -2 năm làm những buổi followup với những người như thế này xem họ có thêm những ý nghĩ gì, họ có thêm nhận xét thêm gì, họ có thêm suy nghĩ gì mà sáng kiến thì 1-2 năm một lần, rồi phỏng vấn thêm tuổi trẻ, so sánh giữa trẻ con và người lớn, biết đâu tìm được một giải pháp cho vấn đề tâm lý. Đây phỏng vấn cha, mẹ con thế này, những việc này cần rất nhiều, và biết đâu một ngày nào đó hội làm được. Tôi rất tán đồng với việc làm của hội.